

МАРГЬОРИТ ЮРСЕНАР ВДОВИЦАТА АФРОДИСИЯ

Превод от френски: Красимир Мирчев, 1992

chitanka.info

ВИКАХА му Костис Червения, защото косите му бяха рижи, защото на съвестта му лежеше немалко пролята кръв и най-вече заради аления елек, с който се появяваше дръзко на конския панаир, където някой вцепенен от страх селянин, сплашен с разни видове внезапна смърт, набързо тикаше в ръцете му за шепя грошове юздата на най-хубавия си жребец. Беше се крил в планината, на няколко часа път от родното си село, и поразите му дълго време стигаха само до политически убийства и кражбата на десетина пършиви овце. Можеше да се върне, когато си поиска в своята ковачница и никой нямаше да го закачи, но той беше от онези, на които най се услаждат волният въздух и краденият хляб. Две-три разбойнически убийства вдигнаха на крак мъжете от селото и те го подгониха като вълк, притиснаха го отвред като глиган. Довършиха го в нощта срещу Свети Георги и го докараха в селото праметнат през самар, с прерязано като на добиче гърло, а с него и тримата или четирима младоци, които бе повлякъл в хайдутлука, надупчени на решето с куршуми и ножове. Главите им, набити на вили, украсиха селския мегдан, телата лежаха нахвърлени едно връз друго до вратата на гробището, а тържествуващите селяни празнуваха победата си, заслонени от слънцето и мухите зад плътно затворените кепенци, докато вдовицата на стария поп, убит от Костаки преди шест години на една пуста пътека, плачеше в готварницата си, миейки филджаните, с които бе поднасяла ракия на селяните, своите отмъстителни.

Вдовицата Афродисия избърса очи и седна върху едничкото столче в готварницата, подпря лакти на масата и отпусна върху дланите разтрепераната си като на старица брадичка. Беше сряда, а от неделя не бе слагала нищо в уста. Не беше и спала тези три дена. Преглътнатите хлипове заповдигаха гърдта ѝ под плътните гънки на черния етаминен сукман. Главата ѝ клюмаше, собствената ѝ жалба я унасяше, после вдовицата изведнъж скочи — не беше още време за почивка и забрава. Три дена и три нощи селските свахи чакаха на мегдана и заграчваха при всеки изстрел, разнасян из чуките от вихрушката на ехото, а писъкът на Афродисия се извисяваше над всички, както и подобава за вдовица на почитан човек като свещеника, вече шеста година прибран в гроба. Прималя ѝ призори на третия ден, когато се зададоха селяните с кървавия си товар върху един грохнал катър, и съседките я замъкнаха до усамотената колиба, където

живееше, откак бе овдовяла, ала веднага щом се свести, тя настоя сама да прислугва на своите отмъстителни. С разтреперани ръце и крака пристъпи до всеки един от мъжете, изпълнили одаята с почти нетърпим мирис на каиш и умора, и понеже не можа да поръси с отрова порязниците хляб и сирене, скришом ги наплю, с пожелание наесен месецът да огрее гробовете им.

В този миг трябваше да им открие живота си, да подиграе глупостта им или да оправдае най-черните им подозрения, да запокити в очите им истината, която с толкова мъки и така лесно бе крила цели десет години: любовта си към Костис, първата им среща на коларския път под черницата, където се бе подслонила от градушката, и страстта им, лумнала като светкавица в онази бурна нощ; после връщането в селото и смущението, в което влизаше повече страх, отколкото разкажание; безкрайната седмица на неуспешни опити да забрави този мъж, станал ѝ по-нужен от хляба и водата; второто ходене при Костис, уж да носи брашно на поповата майка, самичка в един имот навътре в планината; и жълтия ѝ сукман, с който се завиха, все едно с къс от слънцето; после другата нощ, когато се скриха в запуснатия турски хан, а също и младите кестенови вейки и хладните им плесници на минаване, превития гръб на Костис пред нея на пътеката, където, ако не си отваряш очите, на всяка крачка можеш да настъпиш пепелянка, и криволичещия по тила му белег, който отначало не бе забелязала; жадния безумен поглед, който я опипваше като откраднат накит; жилавото му мъжко тяло, свикнало на волен живот, и на края гласа му, простенаващ името ѝ, докато се любеха.

Тя се изправи и пропъди с ръка две-три мухи от бялата стена. Тлъстите гадини, отхранени с гнилоч, бяха не само натрапници, чието досадно и меко пъплене по кожата човек ще не ще търпи: те може би бяха лазили по голото тяло и кървавата глава, бяха притуряли и своето поругание към ритниците на хлапетиите и човъркащите погледи на жените. Да можеше като с метла да разчисти цялото село — с бабичките и отровните им като жила на оси езици, с младия, пиян от виното за комка поп, анатемосващ в църквата убийците на предшественика си, с тези селяни, настървени върху тялото на Костис като стършели върху презрял от медена сладост плод. И през ум не им минаваше, че жалейката на Афродисия е за друг, не за стария поп, от шест години заровен на най-личното място в гробищата: как да им

извика в лицата, че толкова я е грижа за онова старо смукало, колкото за дъсчената пейка в дъното на градината.

И все пак, въпреки че не я оставяше нощем да спи с хъркането си и я вбесяваше с кашлицата си, почти ѝ беше жал за лековерния и вятърничав старец, дълго неразбрал нищо, а после втрещен от уплаха, като смешните сенки, показвани от карагьозчиите: докато беше той, в драмата на нейната любов се притуряше и зрънце смях. Весело ѝ беше да извива вратовете на поповите пилци, които после Костис отнасяше под елека си вечерите, когато се промъкваше чак до свещеническия дом, и да набеждава лисиците. Весело беше и в онази нощ, когато старият се бе събудил от любовния им брътвеж и с крайчеца на окото си те го гледаха как се тюхка на прозореца, разкъсван от уплаха да не се орезили, страх да не го застрелят и желание за мъст. И единственият ѝ упрек към Костис бе, че уби този старец, който пряко волята си служеше за прикритие на тяхната любов.

Откак бе овдовяла, никой не се догаждаше за срещите ѝ с Костис в безлунните нощи и на блаженството ѝ не достигаше пиперът на чуждото око. Когато под лепнещите погледи на свахите снагата ѝ се изду, онези набързо решиха, че някой ратай или пътуващ търговец е прильгал попадията, сякаш Афродисия би пуснала такъв в постелята си. Тъй че трябваше да се примири с тези толкова на място дошли обидни подозрения и да прикрива гордостта си по-грижливо, отколкото гаденето. А след няколко седмици, когато се появи без корем, с прибрани поли, всички заумуваха как ли е успяла толкова лесно да се отърве от бремето си.

На никого и през ум не мина, че когато тръгна уж за параклиса „Свети Лука“, Афродисия се скри недалеч от селото, в колибата на поповата майка, която от някое време насам печеше хляб за Костис и кърпеше елека му. Не че бабичката беше кой знае колко милостива, но Костис я пое с ракия, а и тя на младини бе обичала любовта. Там се роди детето, там го удушиха с два сламеника като коте, без дори да го умият. И най-сетне — убийството на кмета от Костисовия другар, тесните длани на обичания мъж, стиснали до побеляване цевта на старото ловджийско шишане, трите дни и трите нощи с изгряващо и залязващо в кръв слънце. И тази вечер всичко ще свърши с празничен огън — варелите с бензин вече са стоварени пред вратата на гробището. Ще подпалят Костис и другарите му като магарешки

мърши, които няма кой да си играе да погребва, и на Афродисия ѝ оставаха само няколко часа сънен зной, за да го оплаче.

Дръпна резето и излезе на тесния насип между колибата и гробището. Телата лежах накуп пред каменния зид, но тя веднага разпозна Костис: беше най-едрият, а и тя го бе обичала. Някой от алчните селяни бе свалил елека му, за да се пъчи с него на празник. Кървавите бразди, потекли от очите му, чернееха от мухи, по него почти нямаше дрехи. Две-три кучета лижеха някакви черни петна на земята, после се завличаха да си легнат в изтънялата сянка. Привечер, когато слънцето омекне, по една, по две, жените ще заприиждат на тясната площадка дълго ще оглеждат брадавицата между плешките на Костис. Мъжете ще обръщат с крака тялото, за да напият с бензин малкото дрехи по него и ще отпушат бензиновите варели с радостта на винарите, когато избиват чепове на бъчвите с ново вино. Афродисия докосна раздрания ръкав на ризата, която сама бешила на Костакис за Великден, и пред очите ѝ изведнъж се изпречи собственото ѝ име, изписано в свивката на левия лакът. Зърнат ли чужди очи разкривените букви върху голата кожа, истината изведнъж ще блесне в мозъците им, както заревото на бензиновите пламъци върху оградата на гробището. Тя се видя за миг претрепана с камъни, засипана под цяла грамада. А не можеше да изтръгне тази ръка, която я уличаваше с такава нежност, да изгори с нажежено желязо пагубната диря. Как да отвори нова рана в това обично тяло, и без това толкова поругано?

Тенекиените венци върху гроба на поп Стефан блестяха от другата страна на осветения зид и изгърбената могила изведнъж ѝ напомни за мазния търбух на стареца. След като овдовя, пратиха я да живее в колибата при гробището и тя не се оплакваше, че самотува в този пущинак, обрасъл с гробове, защото понякога Костис идваше нощем по пътя, където жив човек не минаваше, а съседът гробар бе глух като мъртвец. Само зидът отделяше гроба на поп Стефан от колибата и често им се струваше, че пак се любят под носа на призрака. Днес същата самотия трябваше да позволи на Афродисия да изпълни един замисъл, достоен за изпълнения ѝ с хитруване и дързост живот, и като бутна огряната от слънцето дървена портичка, тя грабна лизгара и лопатата на гробаря.

Земята беше спечена и корава и потта потече от вдовицата, пообилна от сълзите. От време на време лопатата иззвънтяваше на камък,

но нямаше кой да чуе наоколо, а и цялото село тънеше в дрямка след гощавката. Най-сетне до ушите и стигна сухият кълнеж на разсъхнато дърво — ковчегът на поп Стефан, крехък като китара, се разцепи от първия удар и се показаха разхвърляни кости и полуизгнилият епитрахил на стареца. Афродисия грижливо скъта всичко в единия ъгъл на ковчега и помъкна за мишниците Костис към ямата. Любовникът надвишаваше с цяла глава съпруга, но обезглавеният Костис лесно се побра в ковчега. Афродисия затвори сандъка с остатъците от капака, засипа гроба и покри прясната могила с венците, купени навремето в Атина с парите на енорияшите, после заравни пепеляка на пътеката, по която бе влачила своя мъртвец. Купчината при входа на гробището бе намалела с едно тяло, но селяните така или иначе не можеха да разкопаят всички гробове за да го намерят.

Тя приседна задъхана, но веднага скочи, защото цялата се бе вдала в гробарската си грижа. Главата на Костис стоеше още горе, изложена на поругаване, побита на вила там, където селото свършва, за да започнат канарите и небето. Все едно, че нищо не бе направила, докато не бе довършила погребалния си обред и трябваше да бърза, докато жегата не е свършила и хората спят, броят драхмите си, любят се в залостените си къщи, оставили отвън слънцето да вилнее.

Заобиколи селото, изкачи се до горния край по най-стръмната пътека. Мършави кучета дремеха в прибраните до праговете сенки. Афродисия ги сритваше на минаване, изкарваше си на тях яростта, която не можеше да излее върху господарите им. Едно от псетата обаче се надигна цялото настръхнало и заръмжа глухо, та се наложи да спира, за да го усмири с галене и ласкави приказки. Въздухът пареше като нажежено желязо и Афродисия издърпа шамията над челото си, защото за нищо на света не биваше да ѝ прилошее, преди да е свършила намисленото.

Най-сетне пътеката я изведе на кръгъл бял харман. По-нататък на възбог стърчаха само огромните, надупчени с пещери скали, сред които се осмеляваха да се залутат само луди глави като Костис, а ако някой чужденец случайно тръгнеше нагоре, тозчас се обаждаха дрезгавите гласове на селяните, за да го върнат обратно. Още по-нагоре оставаха орлите и небето със своите единствено на тях известни пътеки. Петте глави, на Костис и другарите му, се пулеха върху вилите с различните изражения, които придава смъртта. Костис стискаше

устни, сякаш обмисляше нещо, което не бе успял да реши приживе — я кражбата на някой кон, я вземането на откуп за пленник. Едничък той сред другарите си не изглеждаше много променен от смъртта, защото лицето му по рождение си беше бяло като мляко. Афродисия хвана главата и тя се отдели със звука на разкъсвана коприна. Намислила бе да я скрие у дома си, под дъшметето в готварницата или може би в някоя пещера и да пази докрай тайната, затова я погали, пошушвайки ѝ, че са вече спасени.

Отиде да поседне на сянка под чинара, израсъл в долния край на хармана, в градината на Василиос. Под краката ѝ канарите се спускаха стръмно към равното, отвисоко горичките напомнях малки туфи мъх. Най-долу между полуоткрехнатите устни на планината се мержелееше морето и Афродисия си каза, че да бе успяла да убеди Костис двамата да избягат по вълните, нямаше да люлее сега в скута си кървавата му глава. Плачът, преглъщан от самото начало на нейните страдания, избухна в яростни хлипове и, подпряла с длани мокрите си страни, тя остави сълзите да потекат върху лицето на убития.

— Хей, крадло, попска вдовице, какво дириш в моята градина?

Старият Василиос, нарамил косер и прът, се бе навел от пътя и както бе свъсен и яден, още повече приличаше на плашило. Афродисия скочи като ужилена, криейки главата в престилката.

— Какво завиваш в престилката, крадло, разтурена вдовице? Тиква ли? Или диня?

— Нищичко не съм взела, чичо Василиос, само една червена тиква си откъснах. Една любеничка, от ония с черните семки.

— Дай да видя, лъжло, къртице черна, и да върнеш каквото си откраднала.

И старият Василиос се запуска по склона, размахал своя прът. Афродисия хукна право надолу, без да изпуска краищата на престилката. Нанадолнището ставаше все по-стръмно и пътеката все по-хлъзгава, като че залязващото слънце ден след ден бе обливало с кръвта си камъните ѝ. Отдавна вече Василиос се бе спрял и крещеше е цяло гърло подир бягащата да се върне, отдавна пътеката се бе превърнала в сипей, а сипеят в отвесна урва. Афродисия го чуваше, но накъсаните от вятъра думи ѝ говореха само едно: че на всяка цена трябва да се махне от това село, от смазващото лицемерие, от дългото наказание да стане един ден стара жена, която никой не обича. Изпод

краката ѝ се откърти камък и полетя надолу в пропастта, сякаш за да ѝ покаже пътя, и вдовицата Афродисия се сгромоляса в бездната и в мрака, здраво стиснала окървавената глава.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.